

Аналіз
розвитку Розширеної Ініціативи
«Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні за 2019 рік
(Горобейко М.Г., Романенко Л.В., Муравйова Н.Т.)

Грудне вигодовування - це найкраще харчування дітей грудного віку, яке забезпечує їм здорове зростання і розвиток та є важливою складовою репродуктивного здоров'я матерів.

Охорона здоров'я матері в допологовий та післяпологовий період та забезпечення її інформацією про переваги грудного вигодовування проголошена у ст. 24 Конвенції ООН про права дитини (набула чинності в Україні з 27.09.1991 року).

Грудне вигодовування має починатись одразу після народження, має бути виключно грудним до шести місяців та тривати до двох років і більше. Хоч грудне вигодовування є природною функцією, воно також є навиком. Наукові дослідження свідчать, що матері потребують активної допомоги для становлення і підтримки належної практики грудного годування.

Впровадження глобальної стратегії харчування немовлят та дітей молодшого віку вимагає комплексного підходу, що включає в себе зміцнення національних систем охорони здоров'я з особливою увагою до Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини».

В Україні перша галузева програма підтримки грудного вигодовування була затверджена у 1995 році. З 2001 року розпочата сертифікація закладів охорони здоров'я на відповідність критеріям «Лікарня, доброзичлива до дитини».

З 2004 року в закладах системи охорони здоров'я України, де отримують медичну допомогу матері і діти, впроваджується Розширена Ініціатива ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» (далі - РІЛДД), яка передбачає, окрім питань підтримки грудного вигодовування, впровадження ефективних сучасних перинатальних технологій в родопомічних закладах.

Ключові компоненти **Розширеної Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини»** – акцент на первинну медичну допомогу, важливість консультування та запровадження підходів, доброзичливих до дитини, матері і всієї родини. РІЛДД - є невід'ємною частиною правової та політичної бази України у сфері охорони материнства і дитинства.

Положення Розширеної Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» щодо грудного вигодовування немовлят та дітей

раннього віку та впровадження сучасних перинатальних технологій внесені до основних наказів-протоколів МОЗ України з акушерства та педіатрії.

У 2018 році ВООЗ та ЮНІСЕФ завершили багаторічну спільну роботу з напрацювання нових керівних настанов для подальшого впровадження «Десяти кроків успішного грудного вигодовування». Оновлені і осучаснені 10 кроків опубліковані і доступні для ознайомлення та впровадження. Нові «10 кроків» не відрізняються кардинально від колишньої редакції, але містять суттєві зміщення акцентів, базуючись на багаторічному досвіді впровадження програми.

Основні результати впровадження Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні

З січня 2007р. працює Методично-організаційний навчально-ресурсний центр Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит» МОЗ України (до 2018 року Методично-організаційний моніторинговий центр), щодо впровадження спільних програм МОЗ України та Дитячого Фонду ООН - ЮНІСЕФ, ВООЗ, Фонду народонаселення ООН, направлених на покращення здоров'я матерів та дітей України.

Основними завданнями Центру є:

- методичне забезпечення, моніторинг, оцінка та координація діяльності органів та закладів охорони здоров'я стосовно роботи регіональних Центрів підтримки грудного вигодовування “Лікарня доброзичлива до дитини” та Центрів (відділень) медико-соціальної допомоги дітям та молоді “Клініка дружня до молоді”

- розробка національної стратегії і тактики, включаючи питання планування, моніторингу, оцінки та подальшого розвитку заходів щодо харчування немовлят і дітей раннього віку, здоров'я матерів, а також здоров'я і розвитку дітей та підлітків в Україні.

З метою моніторингу якості надання допомоги з підтримки грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я та виявлення проблем з вигодовуванням немовлят, з якими стикаються матері на всіх етапах надання медичної допомоги, спільно зі співробітниками методично-організаційного навчально-ресурсного центру НДСЛ «Охматдит», Київського регіонального методично-організаційного центру та громадської організації «Асоціація свідомого батьківства» було розроблено «Анкети» для матерів.

З середини 2018 року та впродовж 2019 року було проведено анонімне on-line опитування матерів з метою визначення найбільш актуального кола питань та накопичення інформації про дотримання працівниками лікувальних установ України принципів підтримки грудного вигодовування та доброзичливого ставлення до дитини, в т.ч. вимог Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока.

Опрацьовані та проаналізовані результати анкетування були доведені до відома обласних департаментів охорони здоров'я та регіональних моніторингових центрів з метою використання в роботі.

01- 05 липня 2019 року в місті Белград (Сербія) відбувся Регіональний семінар «Оптимальне годування дітей грудного та раннього віку для запобігання подвійного тягара неналежного харчування в Європі і Центральній Азії». Семінар було організовано ЮНІСЕФ, ВООЗ, ІБФАН, за підтримки Міністерства охорони здоров'я Республіки Сербія, Посольства Королівства Нідерландів у Сербії для країн Європи та Центральної Азії.

У складі делегації від України взяли участь Лідія Романенко - завідувач організаційно-методичного навчально-ресурсного центру НДСЛ «Охматдит» МОЗ України, Андрій Славуцький - начальник відділу охорони здоров'я та харчування Представництва ЮНІСЕФ в Україні, Кімберлі Пік (Kimberley Peek) – Представництво ЮНІСЕФ в Україні, Ксенія Соловей - голова громадської організації «Молочні ріки».

Даний семінар був спрямований на підвищення кваліфікації та потенціалу менеджерів середньої і вищої ланки Міністерств охорони здоров'я, що працюють в сфері охорони здоров'я матері і дитини та офісів ЮНІСЕФ в країнах Європи і Центральної Азії по недавно переглянutoму керівництву Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» (ІЛДД), недавнім змінам в реалізації Кодексу маркетингу заміників грудного молока, моніторингу відповідного додаткового харчування для профілактики подвійного тягара неналежного харчування.

Під час семінару здійснено візити до пологового будинку, центру первинної медико-санітарної допомоги, Інституту громадського здоров'я Сербії, громадської організації, де учасники семінару ознайомились із реалізацією рекомендацій ІЛДД та вигодовування дітей грудного та раннього віку.

Про досвід України в реалізації ІЛДД за вищевказаними напрямками було презентовано стендову доповідь.

З урахуванням рекомендацій експертів ВООЗ та ЮНІСЕФ для країн-учасників, та зокрема для України, було розроблено план заходів з метою забезпечення сталого розвитку Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини», оптимального харчування дітей грудного, раннього та шкільного віку.

У м. Києві, у жовтні 2019 р. відбулась конференція з міжнародною участю з питань грудного вигодовування «Інтенсив від Джека Ньюмена».

В якості доповідачів виступили, в числі інших, керівник Центру Романенко Л.В. та співробітник Центру Муравйова Н.Т. з презентаціями «Досвід розширеної ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні» та «Критерії вибору лікувального закладу для матері та дитини».

У грудні 2019 року на інформаційній онлайн-платформі «[Knowledge Center](#)» (Центр Знань) стартувала серія онлайн-вебінарів «Деякі аспекти успішного грудного вигодовування». (Відповідно до Наказу МОЗ України від 22.02.2019 № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів»). Для навчання були відібрані найактуальніші питання у тематиці грудного вигодовування. Всі вебінари були записані і розміщені на сайті онлайн-платформи та на каналі проекту у [YouTube](#). Для участі у серії вебінарів було зареєстровано більше 400 учасників. Онлайн взяли участь більше 200 фахівців.

Онлайн - навчання передбачало проходження тестування після перегляду вебінару. Тож, загалом було видано 353 сертифіката учасникам, які успішно пройшли навчання та тестування.

Наразі онлайн вебінари загалом переглянули більше 700 разів. За результатами 5 вебінарів отримано позитивний зворотній зв'язок від учасників та їх зацікавленість у продовженні серії та висвітленні більш вузьких питань. Така форма навчання буде продовжена у 2020 році

З метою подальшого впровадження Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні» та медичної допомоги підліткам та молоді на принципах дружнього підходу в регіонах України створені та працюють Регіональні організаційно-методичні моніторингові центри (наказ МОЗ України від 28.10.2011р №715). Найбільш активно працюють такі центри у Львівській Дніпропетровській, Миколаївській, Черкаській областях та у м. Києві.

Протягом 2017-2019 р.р. за підтримки Донецького та Луганського Департаментів охорони здоров'я, Регіональні організаційно-методичні центри відновили свою роботу з впровадження підтримки грудного вигодовування шляхом проведення навчальних семінарів, оцінок та переоцінок медичних закладів.

Співробітники Методично-організаційного навчально-ресурсного центру НДСЛ «Охматдит» МОЗ України взяли участь у розповсюдженні інформаційно-освітніх буклетів та інфографіки у вигляді плакатів/банерів «Як стати щасливими батьками щасливих дітей? Короткі підказки», створених у 2018 році Громадською організацією «Батьківська спілка» спільно з Уповноваженим Президента України з прав дитини та видавництвом «Едіпрес Україна».

На особливу увагу заслуговує питання навчання медичних працівників закладів охорони здоров'я з підтримки грудного вигодовування. Таке навчання має проводитись на постійній основі за програмою, в основі якої лежать пропозиції ВООЗ.

Відповідно до рішення Координаційної Ради МОЗ України з подальшого впровадження Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні від 12.07.2016р., кафедрою неонатології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика вирішено питання щодо проведення щорічного бюджетного циклу Тематичного удосконалення «Сучасна практика грудного вигодовування та підготовка лікувальних закладів на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини». У вересні 2019 року проведено черговий такий цикл, на якому навчались 25 лікарів з 7 регіонів України, також 6 фахівців були навчені, як регіональні експерти з оцінки медичних закладів на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини».

Забезпечується постійне оновлення Реєстрів. Станом на 01.01.2019р. в Україні налічується 443 заклади охорони здоров'я, сертифікованих відповідно статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» (за виключенням АР Крим, м. Севастополя та непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей).

Система проведення оцінки/переоцінки закладів охорони здоров'я на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» визначена наказом МОЗ України від 28.10.2011р. № 715. Перший заклад було сертифіковано у 2001 році. У 2019 році регіональними спеціалістами здійснено оцінку 18 закладів охорони здоров'я. За участі національних експертів проведено переоцінку 140 закладів на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини».

В Україні налічується 125 спеціалістів з оцінки закладів охорони здоров'я на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» та 24 спеціалісти з переоцінки, що є цілком достатнім ресурсом для проведення ефективної роботи з навчання медичних працівників та проведення оцінок лікувальних закладів. Проте, в Закарпатській області, при наявності 8 регіональних експертів з оцінки, остання оцінка двох закладів була проведена у 2013 році. У Кіровоградській області, при наявності 4 регіональних експертів, з 2013 року було оцінено лише 1 заклад, при тому, що підлягають оцінці 88,5% установ, в яких надається медична допомога матерям і дітям. У Харківській області, де працюють 5 регіональних експертів, з 2011 року не було проведено жодної оцінки, а у 2019 році було відмовлено у проведенні переоцінки трьох закладів.

В той самий час у м. Києві протягом звітного року силами регіонального організаційно-методичного центру в 11 закладах проведено навчання персоналу з наступною оцінкою на відповідність критеріям «Лікарня, доброзичлива до дитини».

З 2017 року активно працює створений на базі Маріупольського Перинатального центру Донецький регіональний моніторинговий центр. За цей період Центр сприяв проведенню 7 переоцінок та провів 4 оцінки медичних закладів на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини».

Щорічна світова акція під назвою «Всесвітній Тиждень підтримки грудного вигодовування» проводиться з 1992 року, коли була прийнята Інноцентійська декларація про захист, заохочення та підтримку грудного вигодовування.

Щороку Всесвітній альянс за грудне вигодовування (WABA) проголошує початок кампанії, яка має назву «Всесвітній Тиждень підтримки грудного вигодовування» та оголошує девіз Тижня. Девіз тижня 2019 «Розширюючи права та можливості батьків, сприяємо грудному вигодовуванню!»

Відповідно до Плану заходів Всеукраїнського тижня підтримки грудного вигодовування -2019, затвердженого МОЗ України (лист від 20.06.2019р.

№04.01.12/16066), за період 01- 07 серпня 2019 р. регіональними організаційно-методичними моніторинговими центрами, медичними закладами та представниками громадських організацій здійснювались виступи у засобах масової інформації, проводились семінари з підтримки грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я, які надають медичну допомогу матерям та дітям, а також святково-розважальні акції для батьків та дітей.

Найбільш активно та масово заходи тижня пройшли у Дніпропетровській, Львівській, областях та у м. Києві. Так, у Києві в парку ім. Т.Г. Шевченка громадською організацією «Національний рух на підтримку грудного вигодовування «Молочні ріки України» 03 серпня було проведено щорічну акцію-свято з підтримки грудного вигодовування. Для вагітних жінок, мам, що годують груддю та їх сімей пройшли лекції, семінари та майстер-класи з грудного вигодовування; дефіле одягу для вагітних та мам; розваги та конкурси для дітей.

Серед населення розповсюджувались інформаційні матеріали щодо грудного вигодовування. В закладах охорони здоров'я області проведено семінари та випущено інформаційні плакати на тему грудного вигодовування.

Безліч заходів з нагоди всеукраїнського Тижня грудного вигодовування «Розширюючи права та можливості батьків, сприяємо грудному вигодовуванню!», пройшли у Дніпропетровській області: на 22 сайтах Департаментів охорони здоров'я Дніпропетровської ОДА, перинатальних центрів, міських та районних лікарень розміщено інформацію про Всеукраїнський тиждень грудного вигодовування; здійснено понад 30 виступів та публікацій у ЗМІ; в ЛПЗ області проведено «Круглі столи» для матерів, членів їх родин, медичного персоналу та матерів з груп підтримки грудного вигодовування. В «Школах відповідального батьківства» проведено заняття із сімейними парами, які готуються до партнерських пологів, з метою формування навичок підтримки лактації в післяпологовому періоді, особливо для матерів, які навчаються або працюють.

Звіти з фотографіями про святкування Тижня в Україні були розміщені на веб-сайті Методично-організаційного навчально-ресурсного центру НДСЛ «Охматдит» МОЗ України.

Аналіз показників роботи закладів охорони здоров'я, які мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини»

Станом на 01.01.2020 року статус «Лікарня, доброзичлива до дитини» мають 443 заклади охорони здоров'я, без урахування тих установ, що знаходяться на територіях АР Крим, м. Севастополь та неконтрольованих територіях Донецької та Луганської областей.

В Україні відсутні регіони, де б не було жодного закладу зі статусом «Лікарня, доброзичлива до дитини».

Кількість закладів охорони здоров'я, які надають допомогу матерям та дітям та мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини»

Заклади охорони здоров'я, які надають допомогу матерям та дітям	Кількість закладів охорони здоров'я		Питома вага сертифікованих %
	Всього	Мають статус «ЛДД»	
Перинатальний центр III рівня	17	14	89,5
Перинатальний центр II рівня	9	8	89
Пологовий будинок	53	51	96,2
Жіноча консультація самостійна	1		
Обласна дитяча лікарня	29	19	65,5
Міська дитяча лікарня	60	39	65
Дитяча поліклініка самостійна	53	8	15,09
Лікарня для дорослого населення (обласна, міська, районна), до складу якої входять акушерські та дитячі підрозділи	430	208	48,3
Лікарня для дорослого населення (обласна, міська, районна), до складу якої входять акушерські підрозділи	56	39	69,6
Лікарня для дорослого населення (обласна, міська, районна), до складу якої входять дитячі підрозділи	72	12	16,6
Центри ЦПМСД	673	45	6,7
Разом	1453	443	30,5

Питома вага закладів охорони здоров'я, сертифікованих відповідно статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» з числа тих, в яких надається допомога матерям та дітям та підлягають сертифікації, становить 30,5% (29,4% у 2018р.) При цьому, пологові будинки сертифіковані на 96,2%, перинатальні центри II і III рівня – на 89,2%; обласні дитячі лікарні – на 65,5%; міські дитячі лікарні – 65%.

Загальне зменшення питомої ваги сертифікованих закладів з 41,5% у 2012 році до 30,5% у 2019-му пов'язане з організаційними змінами в системі охорони здоров'я, а саме з утворенням нових лікувальних установ первинної ланки – Центрів первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД) та об'єднанням кількох закладів в один. Станом на 01.01.2019р. налічується 673 ЦПМСД, з яких 45 (6,7%) мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини» (4,5% у 2018р.).

**Кількість закладів охорони здоров'я, які мають статус
«Лікарня, доброзичлива до дитини» по областях**

Назва регіону	Кількість ЗОЗ, в яких надається допомога матерям та дітям	Кількість ЗОЗ, які мають статус ЛДД	%	Кількість народжених в усіх родопомічних закладах регіону	Кількість народжених в ЗОЗ, які мають статус ЛДД	%
Вінницька	79	15	24,1	11844	9433	79,6
Волинська	42	19	45,2	10558	9806	92,8
Дніпропетровська	117	67	57,2	22114	22114	100
Донецька	57	14	24,5	10722	7393	69
Житомирська	74	13	17,5	9719	7947	81,7
Закарпатська	36	8	22,2	13072	8765	67
Запорізька	72	10	13,9	10325	8710	84,3
Івано-Франківська	34	14	41,8	13050	9895	75,8
Київська	62	8	12,9	14282	4867	34
Кіровоградська	51	6	11,7	6136	2941	47,9
Львівська	74	40	54,1	20232	20232	100
Луганська	28	1	3,5	3211	873	27,1
Миколаївська	57	21	36,8	7847	7331	93,4
Одеська	84	10	11,9	21278	15536	73
Полтавська	73	27	36,9	9974	8859	88,8
Рівненська	34	11	32,3	12499	9627	77
Сумська	44	12	27,2	6433	5901	91,7
Тернопільська	52	17	32,7	7801	7280	93,3
Харківська	82	7	8,5	18137	7806	43
Херсонська	41	16	39	7410	6579	88,7
Хмельницька	59	13	22	9922	7390	74,4
Черкаська	53	15	28,3	7580	5575	73,5
Чернівецька	30	7	23,3	8229	5264	63,9
Чернігівська	54	25	46,3	6102	6069	99,4
м. Київ	63	44	69,8	28567	28567	100
НДСЛ «ОХМАТДИТ»	1	1				
Приватні ЗОЗ		2				
Разом	1453	443	30,5	297044	234762	79,03

Найбільша питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я в м. Києві – 69,8%; в областях: Дніпропетровській – 57,2%, Львівській - 54,1% та Чернігівській – 46,3%.

Найменша питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я в Харківській та Кіровоградській областях – 8,5% та 11,7% відповідно. При цьому, у Харківській області не сертифікований жодний з дитячих ЗОЗ .

Питома вага дітей, які народились в родопомічних установах та відділеннях, сертифікованих на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини», у 2019 році зросла до 79,03% (75,3% у 2018р.).

У Дніпропетровській та Львівській областях та у м. Києві 100% дітей народжуються в родопомічних закладах, що мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини».

У Волинській, Чернігівській, Миколаївській, Сумській та Тернопільській областях питома вага таких дітей складає понад 90%. В той самий час у Київській області лише 34% дітей народжуються у сертифікованих закладах, що є найнижчими показниками в Україні.

Акушерські амбулаторні підрозділи

	2018р.	%	2019р.	%
Число вагітних жінок, що народили протягом року, з них:	171818		176043	
- передчасних пологів	6364	3,7%	7859	4,4
- було охоплено заняттями з грудного вигодовування	155117	90,2%	160241	91,02
- було охоплено заняттями з підготовки сімейних пар до партнерських пологів	135490	79%	142472	80,9

Зробити народження дитини подією, яка відбувається в умовах максимального фізичного та духовного комфорту можливо за умови підготовки батьків до свідомого батьківства. З цією метою в Україні в закладах, де здійснюється антенатальний нагляд, були створені, «Школи підготовки сім'ї до пологів», які діють відповідно до наказу МОЗ від 15.07.2011р. № 417 «Про організацію амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні».

У звітному році на етапах антенатального нагляду 91,2% вагітних пройшли навчання з грудного вигодовування. Навчання з підготовки до партнерських пологів пройшли 80,9% партнерських пар. Про популярність партнерських пологів та ефективність підготовки сімейних пар свідчить високий рівень партнерських пологів - 86,7% у 2019.

Акушерські стаціонари

В усіх сертифікованих акушерських стаціонарах створені індивідуальні та сімейні пологові зали для проведення партнерських пологів, де впроваджено 2-годинний контакт «шкіра до шкіри» та початок грудного вигодовування протягом першої години життя, дотримання «теплого ланцюжка» та участь родини у догляді за мамою та дитиною.

	2018р.	2019р.
Кількість пологів, з них:	243386	234762
Партнерських пологів	209305 – 86%	201954 – 86,7%
Кількість нормальних пологів	16411 – 67,5%	155972 – 67,0%
Кількість пологів шляхом кесаревого розтину	54504 – 22,4%	56612 – 24,3%
Медикаментозне знеболення вагінальних пологів, в т.ч.	33917 – 18,0%	35268 – 20%
- епідуральна анестезія	21959 – 67%	24275 – 66,8%
Кількість новонароджених всього, з них:	245472	234762
Народились з масою тіла менше 2500 г	14397 – 6,0%	14442 – 6,2%
Прикладено до грудей в першу годину після народження	228638 – 93,1%	217538 – 92,7
Проліковано дітей у відділенні інтенсивної терапії	17336 – 7,1%	16918 – 7,2%
Переведено дітей до дитячої лікарні	15243 – 6,2%	13615 – 5,8%
Перебувало дітей спільно з матір'ю	232536 – 94,7%	221676 – 94,4%
Виписано з пологового будинку на виключно грудному вигодовуванні	229890 – 93,7%	220370 - 94%
Показник захворюваності новонароджених на гнійно-септичні хвороби	0,4‰	0,2‰
Показник захворюваності роділь на гнійно-септичні хвороби	0,14‰	0,03‰

Питома вага партнерських пологів 86,7%.

Стабільною протягом останніх років - на рівні 67-68% - лишається питома вага нормальних пологів.

В акушерських та дитячих стаціонарах на спільному перебуванні знаходиться близько 95% матерів з дітьми. Широко впроваджено вільне відвідування відділень інтенсивної терапії новонароджених, коли батьки мають змогу брати участь у годуванні та догляді за своїми хворими немовлятами.

Збільшується питома вага кесарських розтинів –24,3 % (19,3% у 2015р., 20,6% у 2016-2017р.р., 22,4% у 2018р.), що можна пояснити тим, що в перинатальних центрах, які майже всі сертифіковані, концентруються вагітні жінки з групи високого ризику.

Звертає на себе увагу тенденція до збільшення рівня медикаментозного знеболення вагінальних пологів до 20% (15% у 2016-17р.р., 18% у 2018р.).

Найчастіше знеболення природніх пологів використовується в Одеській області – 53,5(41,2% у 2018р.) та у Києві – 36% (34% у 2018р.) Серед методів знеболення у 67% випадків перевага надається епідуральній анестезії. Причому, в окремих закладах м. Одеси рівень знеболення природніх пологів сягає 80-90%. Ці дані потребують ретельного аналізу на місцях з метою встановлення клінічної обґрунтованості, як епідуральної анестезії, так і будь-якого іншого методу знеболення природніх пологів.

Стабільно низькою, на рівні поодиноких випадків, є захворюваність новонароджених та матерів на гнійно-септичні хвороби, що є результатом організації спільного перебування матерів з дітьми та впровадження новітніх перинатальних технологій.

Дитячі стаціонари

В дитячих стаціонарах створені умови для спільного перебування матері та дитини, а також умови перебування для матерів, які тимчасово, з об'єктивних причин, розлучені з дитиною. Це дає можливість зберігати і підтримувати лактацію та контактувати з хворою дитиною.

Батьки отримують інформацію з правил введення прикорму дітям, які досягли 6-и місячного віку. Продукти прикорму хворі діти в переважній більшості лікарень отримують безкоштовно.

Питома вага дітей 1-го місяця життя, які знаходились на стаціонарному лікуванні у відділеннях патології новонароджених та виходжування недоношених та були вперше прикладені до грудей в умовах дитячих лікарень, зберігається на рівні 15%. Завдяки цьому, загальна кількість таких, що отримували виключно грудне вигодовування на час виписки становить 81,3 % проти 70,1% при поступленні.

Питома вага дітей 1-го року життя, які виписуються із стаціонару на виключно грудному вигодовуванні, становить 54,3% проти 49,8% при поступленні в стаціонар. Таке збільшення відбувається переважно за рахунок дітей 1-го місяця життя, які вперше прикладаються до грудей. В дитячих стаціонарах, куди масово не направляються новонароджені діти, рівень таких,

що поступили та виписались на виключно грудному вигодовуванні практично однаковий.

Даний факт свідчить про те, що в дитячих лікарнях недостатня увага приділяється матерям, що мають дітей на змішаному вигодовуванні, в аспекті переведення таких дітей на виключно грудне.

В дитячих лікарнях створені умови для участі членів родини в догляді за дитиною. Зокрема в НДСЛ «Охматдит» МОЗ України широко залучаються близькі родичі для допомоги у виходжуванні недоношених дітей за методом «Мама-кенгуру». Даний метод догляду поступово впроваджується в інших закладах України, де надається допомога недоношеним дітям.

Лікувально-діагностичні втручання дітям проводяться за умови інформованої згоди матері (батьків). Огляд та будь-які медичні втручання проводяться з дотриманням теплового ланцюжка.

Дитячі амбулаторні підрозділи

У звітному році серед усіх 443 сертифікованих закладів дитячі амбулаторно-поліклінічні підрозділи склали лише 20,3% (90 установ). Зменшення кількості цих структур обумовлено їх переходом до новостворених Центрів первинної медико-санітарної допомоги, які потребують підготовки та оцінки, оскільки в цих закладах до педіатрів приєдналися сімейні лікарі.

Лише у м. Києві та у Львівській області понад 20 сертифікованих медичних установ мають у своєму складі дитячі амбулаторні підрозділи. У 11 областях їх 1-2, а в 7 областях їх немає зовсім.

	2018р.	2019р.
Дітей які досягли 1 року життя, На другому році життя з них:	62026	64213
Перебувало на ВГВ до 6 міс	40546 – 65,4%	42853 – 66,7%
Дітей які досягли 2 років життя, з них:	72166	73594
Дітей, які отримували грудне молоко у віці 12 місяців і більше	17517 – 24,3	18876 – 25,6
Захворюваність дітей першого року життя ‰	1237,7	1252,8
Захворюваність на гострі кишкові інфекції становить	36	17,1
хвороби органів дихання	631,5	694,6
хвороби органів травлення	40,7	36,4
Показник смертності дітей до 1 року (на 1000 народжених живими)	3,1	1,6

Рівень виключно грудного вигодовування до 6 місяців по сертифікованих закладах у 2019 році становив 66,7% (65,4%. У 2018р.) По Україні даний показник у 2019 році становить 56,2%. Такий рівень відповідає показнику, що був запланований Загальнодержавною програмою «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини».

На другому році життя 25,6% дітей отримують грудне молоко (24% у 2018).

Важливим для лікувальних закладів залишається питання дотримання вимог Міжнародного кодексу збуту замінників грудного молока. Національними, регіональними експертами з грудного вигодовування, представниками громадських організацій та окремими особами з числа батьків активно виявляються та розголошуються подібні факти та вживаються заходи щодо їх недопущення. Варто особливо відзначити той факт, що у новій редакції «10 кроків успішного грудного вигодовування», першим кроком задекларовано дотримання положень Міжнародного кодексу збуту замінників грудного молока.

ВИСНОВКИ

Закладами охорони здоров'я України, які надають допомогу матерям та дітям, проводиться значна та результативна робота з підтримки грудного вигодовування і впровадження перинатальних технологій, спрямованих на збереження здоров'я матері і дитини.

Питома вага закладів охорони здоров'я, сертифікованих відповідно статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» з числа тих, в яких надається допомога матерям та дітям та підлягають сертифікації, становить 30,5% (29,4% у 2018р.) При цьому, пологові будинки сертифіковані на 96,2%, перинатальні центри II і III рівня – на 89,2%; обласні дитячі лікарні – на 67,8%; міські дитячі лікарні – 65%.

В Україні відсутні регіони, де б не було жодного такого закладу.

Найбільша питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я в м. Києві – 69,8%; в областях: у Дніпропетровській – 57,2%, Львівській – 54,1% та Чернігівській – 46,3%.

Найменша питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я в Харківській та Кіровоградській областях – 8,5% та 11,7% відповідно. При цьому, у Харківській області не сертифікований жодний з дитячих ЗОЗ.

Питома вага дітей, які народились в родопомічних установах та відділеннях, сертифікованих на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини», у 2019 році зросла до 79,03% (75,3% у 2018р.).

Питома вага партнерських пологів 86,7%.

Стабільною протягом останніх років - на рівні 67-68% - лишається питома вага нормальних пологів.

Питома вага дітей 1-го місяця життя, які знаходились на стаціонарному лікуванні у відділеннях патології новонароджених та виходжування недоношених та були вперше прикладені до грудей в умовах дитячих лікарень зберігається на рівні 15%.

Рівень виключно грудного вигодовування до 6 місяців у 2019 році складає 66,7% (65,4% у 2018р.).

Питома вага дітей, які отримували грудне молоко у віці 12 місяців і більше становить 25,6%.

Факти недотримання вимог Міжнародного зведення правил збуту замінників грудного молока свідчать про необхідність удосконалення моніторингу діяльності закладів охорони здоров'я, сертифікованих відповідно статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини».

На виконання плану заходів щодо подальшого впровадження Розширеної ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» на 2019 рік, в т.ч. спільних з міжнародними організаціями з метою покращення стану здоров'я жінок та дітей, необхідно вжити наступних заходів:

1. Забезпечити подальше впровадження та розвиток Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини».

2. Продовжити співпрацю з міжнародними організаціями (ВООЗ, ЮНІСЕФ) щодо подальшого розвитку спільних проектів з питань підтримки грудного вигодовування та охорони здоров'я матерів та дітей.

3. Створити робочу групу з внесення змін та доповнень до Наказу МОЗ України від 28.10.2011р № 715 «Про подальше впровадження Розширеної Ініціативи "Лікарня, доброзичлива до дитини" в Україні», в т.ч. з урахуванням нової редакції ВООЗ «10 кроків успішного грудного вигодовування».

4. Продовжити та підтримувати співпрацю Регіональних організаційно-методичних центрів і державних лікувальних закладів з неурядовими громадськими організаціями, такими, як «Національний рух України на підтримку грудного вигодовування «Молочні ріки», «Асоціація свідомого батьківства».

4. Забезпечити ефективну роботу Регіональних організаційно-методичних моніторингових центрів з метою координації та моніторингу діяльності закладів охорони здоров'я з підтримки грудного вигодовування дітей та подальшого впровадження Програм, направлених на охорону здоров'я матерів та дітей.

5. Забезпечити дотримання вимог Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока в закладах охорони здоров'я, в яких надається допомога матерям та дітям шляхом постійного моніторингу в т.ч. із залученням неурядових громадських організацій (НУО)

6. Продовжувати навчання спеціалістів з питань Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» за 20-годинною програмою, запропонованою ВООЗ, а саме:

- дистанційний семінар-тренінг
- семінар-тренінг за участі національних тренерів та експертів, в т.ч. з підготовки регіональних тренерів та експертів з оцінки;
- силами регіональних тренерів провести 20-годинні регіональні семінари-тренінги.

7. Продовжувати підтримку проведення в Україні Всесвітнього тижня підтримки грудного вигодовування.

8. Забезпечити виконання клінічних протоколів надання медичної допомоги матерям та дітям, в частині дотримання Принципів грудного вигодовування.

9. Продовжити проведення інформаційно-освітньої роботи серед населення з питань підтримки та переваг грудного вигодовування, його ролі в надзвичайних ситуаціях та важливості дотримання Міжнародного зведення правил збуту замінників грудного молока.

10. Продовжити проведення оцінок та переоцінок закладів охорони здоров'я на відповідність критеріям Розширеної Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини», приділяючи особливу увагу установам первинного рівня медичної допомоги, в тому числі центрів первинної медико-санітарної допомоги.